

גלי העלייה לישראל

הטקסט סוקר את גלי העלייה המרכזיים לישראל, ממניעים ציוניים וכלכליים, החל מהעלייה הראשונה ועד לעליות לאחר קום המדינה

העלייה הראשונה (1881-1904)

- **כמות ומקור העולים:** למעלה מ-25,000 יהודים, בעיקר מרוסיה ומרומניה.
- **מניעים:** בעיקר מניעים לאומיים, לראשונה בהיסטוריה.
- **גלים עיקריים:**
 - **1881-1882:** בעקבות פרעות "סופות בנגב" ברוסיה.
 - **1890-1891:** עקב גזירות וגירוש יהודי מוסקבה.
- **עולי תימן:** 2,500 יהודים עלו באותן שנים מתימן, מתוך זיקה עמוקה לארץ ואמונה משיחית.
- **הרכב העולים (מרוסיה):** שומרי מסורת, בני המעמד הבינוני, חסרי ידע בחקלאות. כללו גם שליחי "חובבי ציון" וקבוצת **ביל"ו** (בית יעקב לכו ונלכה), שדגלו בצדק חברתי, עבודה עברית, שליטה יהודית על קרקעות ודיבור עברית.
- **הרכב העולים (מתימן):** מונעים מאמונה וקשר לארץ, התיישבו בירושלים ועסקו במקצועות יצרניים (צורפות, בנייה). סבלו מקשיי פרנסה ודיר.
- **המושבות הראשונות:** הוקמו 23 מושבות, ביניהן **ראשון לציון**, **ראש פינה**, **זיכרון יעקב** ו**יסוד המעלה**. רובן נקלעו למצוקה כלכלית ונתמכו על ידי **הברון רוטשילד**, תוך כפיפות לפיקוח פקידיו.

העלייה השנייה (1903-1914)

- **כמות ומקור העולים:** כ-35,000 יהודים, בעיקר מרוסיה ומפולין.
- **מניעים:** פרעות קישינב (1903).
- **הרכב העולים:** בעיקר צעירים וצעירות רווקים ממזרח אירופה, מתוך אידיאולוגיה או מרד נעורים. חלקם בני המעמד הבינוני שהתיישבו בערים.
- **תרומות:** הטביעו חותם על היישוב במאבק למען עבודה ושמירה עברית, ייסדו את ארגון **"השומר"** והקימו צורות התיישבות חדשות (קבוצה, חוות הכשרה). בתקופה זו הוקמה גם **תל אביב**.

- **עולי תימן:** גם בעלייה זו הגיעו עולי תימן, חלקם ביוזמתם וחלקם בתגובה לקריאת שמואל יבנאלי.
-

העלייה השלישית (1919-1923)

- **מניעים:** תום מלחמת העולם הראשונה, הצהרת בלפור וכיבוש הארץ בידי הבריטים.
 - **הרכב העולים:** צעירים חלוצים ואידיאליסטים, שהושפעו מתמורות עולמיות ורצו בתקומת המולדת.
 - **תרומות:** סלילת כבישים והקמת קיבוצים, מתוך אמונה בשוויון.
-

העלייה הרביעית (1924-1928)

- **מניעים:** ציוניים, ובעקבות התגברות האנטישמיות במזרח אירופה.
 - **הרכב העולים:** בעלי משפחות עירוניים בני המעמד הבינוני.
 - **תרומות:** פיתוח ענף הבניין וגידול הערים **ירושלים, תל אביב וחיפה**. בתקופה זו נפתחה באופן רשמי **האוניברסיטה העברית בירושלים**.
-

העלייה החמישית (1929-1939)

- **מניעים:** הסכם בין הנאצים לסוכנות היהודית שאפשר את הגירת יהודים מגרמניה.
 - **הרכב העולים:** אנשי תרבות ונימוסים, לאו דווקא שומרי מסורת, ממעמד גבוה, בעלי מקצועות חופשיים (רופאים, אדריכלים).
 - **תרומות:** תרמו רבות להתפתחות הכלכלה בארץ ישראל.
-

עליות אחרי קום המדינה

- **מניעים:** ציוניים וכלכליים.
- **מאפיינים:** עלייה המונית מיד לאחר קום המדינה, עליות בצל מלחמות.
- **מבצעים מרכזיים:**

- **מבצע מרבד הקסמים**: להעלאת יהודי תימן.
- **מבצע עזרא ונחמיה**: להעלאת יהודי עיראק.
- **עליות נוספות**: ניצולי שואה מאירופה, עליות מרומניה, פולין, מרוקו, ברית המועצות (שנות ה-70 וה-90), אתיופיה (מבצע משה ב-1984 ומבצע שלמה ב-1991), אמריקה הלטינית, ארה"ב, קנדה, אנגליה, צרפת ועוד.